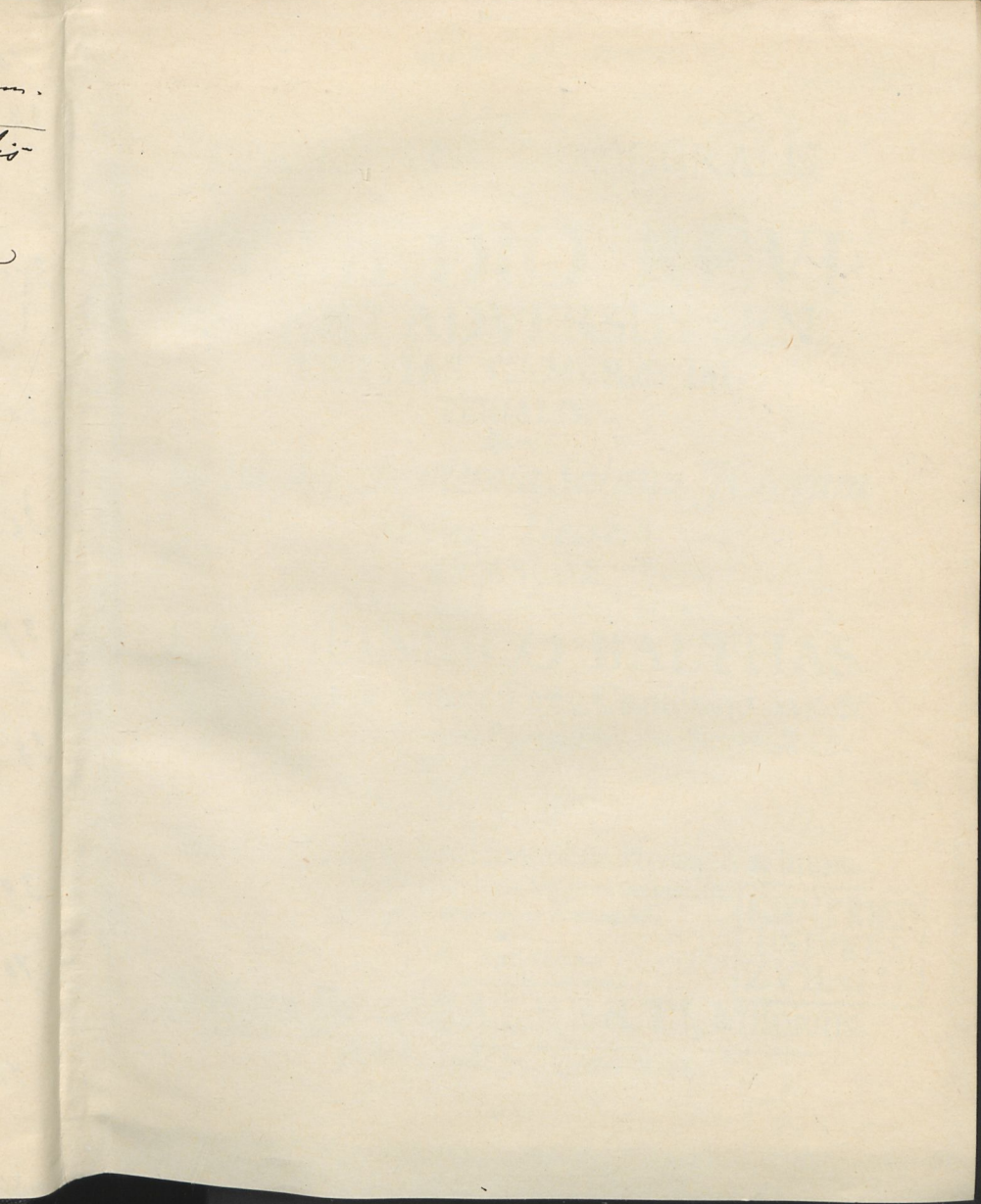

1
3
37
3
3
3
3
30
3
7
.

1680.

- 33^{a. t.} Roth, Hieron. Balthas: De remedio reuocando
aduersus sententias Camerae Imperialis. 2 Sampl.
1680 - 1755
- 34^{a. t.} Roth, Hier. Balthas: De paraphernalibus uxorum
= Couis. 2 Sampl.
35. Roth, Hier. Balthas: De praescriptione rerum,
quae sunt iura facultatis.
36. Sagittarius, Caspar: Historiæ Eccardi II Marchionis
Misniae . . .
37. Schmidt, Fr. Hieron: De officio magistratus
circa tempore pestis.
- 38^{a. t.} Schubarth, Georgius: Henricus IV. Imperator
= exemplum Furbae reipublicae 2 Sampl. 1727.
39. Simon, Johannes Georgius: De violatione legati
40. Hrovogtius, Philippus: De divisione ecclesiarum
et beneficiorum. Op. III.
41. Hrovogtius, Philippus: De divisione ecclesiarum
et beneficiorum. Op. II.

42. Stenius, Georgius Adamus: De jure miserabilium.
43^{a, b, c}. Stenius, Georgius Adamus: De pacto hereditatis
conservatio. 2 Exempt. 1680:1733.
44^{a, b, c}. Stenius, Georgius Adamus: De furibus & pueris
laguei immunitibus.
45. Stenius, Georgius Adamus: De Fudaeis
46. Stenius, Georgius Adamus: De reliquis

...
—
ij—
)

417.

1680, 42

13

GEORGII ADAMI STRVVII,

IVRIS - CONSVLTI,

*Sereniss. Duc. Sax. Consiliarii olim Intimi, Ord. Iurid. Praesidis Ordinar. Curia-
que Provinc. vt & Scabinatus Assessoris Primicerii,*

TRACTATIO IVRIDICA

DE

IVRE MISERABILIVM,

Von

Rechte der Armseligen und Noth-Bebrängten
Personen,

IN ACADEMIA SALANA 1680

ANTE XLIV. ANNOS

PVBlice HABITA ET DEFENSA

A VIRO CONSVLTISSIMO

IOANNE GEORGIO ALBINO,

NVMBVRG.

I AM VERO

OB PRAESTANTIAM ET MVLTORVM DESIDERIVM
DENVO RECUSA.

HALAE MAGDEB.

APVD IO. CHRISTIANVM HENDELIVM,

MDCCXXIV.

(6.

GEORGI ADAMI STRYVILII

1685

TRACTATUS MEDICALIS

DE MISTURA ABILLIVM

IN ACIDITATE VENTRICULI

IN ACADEMIA SALISBURGENSI

ANNO 1685

ADAM STRYVILII

PHARMACEUTICUS

PHARMACEUTICUS

PROLEGOMENA.

DOCTO LECTORI *ευχαριστην!*

SI quicumque est B. L. quod a Justitia ipsa inventum excogitatumque sit, me iudice sunt tria illa auro & gemmis pretiosiora ac perenni cedro cœloque dignissima JURIS PRÆCEPTA, quæ *Sacratissimus Imperator JUSTINIANUS*, *omni exceptione major Princeps*, & cui debet hodie *universa Jctorum natio fortunas & divitias ac omnem splendorem*, per *virum Magnificum, Magistrum, Sacri Palatii Romani Exquestorem & Juris Archite-*

Thom.
Lanf. in
Mant. pag.
m, 140.

A 2

chite-

chitectum TRIBONIANUM, in Institutionibus Juris, Lib. I. Tit. I. §. 3. membranis illinere & posteritati relinquere jussit, ista autem sic sonant: I. *Honeste vivere.* II. *Alterum non ledere,* & III. *Jus suum cuique tribuere.*

O Præcepta magis a Deo, quam ab homine data! O Præcepta, inquam, digna, quæ omnes homines, omnes, qui Justitiam sartam tectamque habere amant, stylo Adamantino in cordis viscera inscriberent, & totum vitæ cursum juxta hanc normam flecterent atque instituerent! Sed si rem altius ad rationis lucem considerationisque lancem revoco quomodo quotidie *Tertium illud Præceptum Justinianæum* (nempe *Jus suum cuique tribuere,*) violetur quod profecto inter reliqua mala, (ut *Oratoris mellitissimi* LORISECÆ verba mea faciam) quibus nostra Germania in hoc auri argenteque cupidine incitatissimo seculo squallet, minime postremo loco collocandum esse arbitror, incidit mihi in mentem *Smyrnen-*
sis

Orat. pr.
 pag. mihi.
 38. de Praef.
 Hist.

sis Episcopi POLYCARPI Exclamatio,
 quando ait: *O DEUS in qua Tempora*
nos reservasti! Attamen tolerabilius esset,
 si Personis Miserabilibus e. g. *Viduis, Pu-*
pillis & aliis, quibus tamen Deus Justissi-
 mus & Themis ipsa Jus suum tribuit, jus
 tribueretur, sed experientia proh dolor!
 contrarium demonstrat. Nemo fere vi-
 vit qui dictum Romanæ Eloquentiæ cym-
 bali CICERONIS animi lance perpen-
 dit, quando scribit: Eorum misereri o-
 portet, qui propter fortunam non pro-
 pter crimen in miseris sunt. Nec lactei
 LACTANTII, qui sic: Non minus
 magnum Justitiæ opus est, pupillos &
 viduas destitutas & auxilio indigentès
 tueri, atque defendere, quod adeo u-
 niversis divina lexilla præscribit: quando
 quidem boni quique Judices ad officium
 suum judicant pertinere, ut eos huma-
 nitate naturali foveant ac iisdem prodes-

Lib. 2 Rhet.
 vet.

Lib. 6. cap.
 12.

Matth. Zei-
ler. in Epist.
p. I. Epist. 57.
pag. m. 158.

se nitantur. Neque ullus adest **MARCUS AURELIUS CLAUDIUS**, qui cum vidua, quæ lacrymans ipsum accedebat, non solum focias commiscebat cum ista lacrymas, sed etiam guttas a facie ipsius cadentes abstergebat. Quoniam igitur **JUS** fere hæctenus Miserabilium ultra Sauromatas & glaciale Oceanum relegatum est, & mihi **SPECIMEN ACADEMICUM** ante aliquod tempus animo constitui, in quo οὐδὲ συνβοηθεῖν fretus ingenioli mei vires periclitari possem, accidit mihi semper in tanto Juris apparatu, quod solet iis, qui ad oppiparè instructum mensam sedentes deliberant, cui primum ferculo manus admoveant. Ne autem aliquod triviale nec cramben biscocctam sub prælum revocem mihi hoc thema **DE JURE MISERABILIIUM**, (quia ego ipse tanquam Orphanus miserabilis persona sum, & Mater & Avia mea viduæ) dignum fuit visum, ideo pro ingenioli mei inopia & renuitate de istis nempe. 1. **VIDUIS**. 2. **PUPILLIS**.

Matth.
Tympius
in Disp. O-
rat. p. m. 184.

LIS. 3. PAUPERIBUS. 4. COECIS.
 5. MUTIS. 6. SURDIS. 7. CAPTI-
 VIS. 8. FURIOSIS, & aliis earum ju-
 ra iterum quærere in animo constitui.
 Quum vero sine DEI numine nihil sit in
 homine & absque DEO, ad quem omne
 principium, medium ac terminus respice-
 re debet, *Novell. 109. in præfat.* nihilque
 unquam commode geri possit, *Novell. 164.*
 ideo quicquid agimus in ipsius nomine,
1. Cor. 10. ad hunc actum progredior *l. 2. C.*
d. off. Præf. Præf. Afric. In Nomine Domini
 & DEI nostri JESU CHRISTI, quia
 omnia consumere potest. *l. 1. §. 2. l. 3. princ.*
C. de jure vet. enucl. & coram isto tanquam
 πάλιν δαίτηι ἐδάω supplex his vocibus utor:

*Exere Iova tuas præsentis numine vires
 Conatusque meos dirige, meque iurata*

Sonner.

Sonnet.

An den Bücher-spöttischen und Alles-Tadelnden
M O M U S.

Momus Bücher-Blätter Spötter, dem aus seinem Na-
chen ragen
Nadel-Spizen gleiche Zähne, ich will geben ohne Scheu
Diese Schrift zum offnen Drucke und zu lesen jeden frey.
Wirst nach Deinen steten Arten, das wolt ich Dich erstlich fragen?
Du es höhnen und mit Zähnen auch durchroden und benagen?
Doch weil Du von Hochmuth dicke, denck ich dieses noch dar-
bey,
Daß Du es nicht werdest lesen, weil es Dir zu g'ringe sey;
Spott'st Dus aber, wie Dus spottest, muß ich es geduldig tra-
gen
Weil da Söhnen gleiche Männer von sich spottens müssen lesen,
Und Apollo oft von Midas wird verspott in seinem Wesen:
Doch verspott es nicht so hefftig, zäume Dich und Deinen Zahn,
Jeder Vogel singt so köstlich, als der Schnabel ihm gewachsen,
Und erwege, daß noch erstlich: Daß in unsern Lande Sach-
sen
Sich Patronen iederzeiten Musen-Söhnen nehmen an.

I. N. D. N. I. C.
TRACTATIONIS JURIDICÆ
DE
JURE MISERABILIIUM
PARS PRIMA
DE VIDUIS.

CAP. I.

Miserabiles unde, quid, & quales sint.

APH. I.

On infrunite sed profecto σοφῶς scribit inter Jstorum stellas non minima Wissenbachius in *Comm. ad tit. ff. de V. S. disp. i. in pr. eis ἵδ' ὁρθῶς διδάσκων δὲ πρῶτως ἐξέλθειν τὰ ὀνόματα*, h. e. ad recte docendum oportet primo expendere nomina. Quomodo hoc igitur in aliis facultatibus observatur, ita etiam in Jurisprudentia: Nam videmus, quod nulla Disputatio, nullus Tractatus elaboretur, in quo non verbi notio, quam Græci ὀνομαλογία vocant accuratissime demonstretur. Ne igitur ab ista methodi via deflectam ad

B

MI

MISERABILIUM statim ONOMATOLOGIAM ipsam quia juris Onomatologiam Doctores præprimis Astreæ Phœbique illud immortale Decus Gvilielmus Grotius in libello suo quoad formam parvo, quoad eruditionem autem ingenti de *Jure Nat. in pr. cap. 1. §. 2. & seqq.* luculentissime deduxit ac demonstravit, me converto.

Onomatologia Miserabilium.

II. MISERABILES autem, Grammatici & Lexicographi a verbo MISEREOR, MISERERI originem trahere testantur, i. e. quasi MISERATIONE DIGNISSIMI Germanice: *Zammer-Würdige* & c. Hinc cœlestissimum ac Svavissimum illud os Cicero in *Parad.* ait. Nihil tam miserabile, quam ex beato miser.

Definitio.

III. Nunc Methodi Necessitas mihi legem proponit, ut aliquam MISERABILIUM DEFINITIONEM vel magis DESCRIPTIONEM afferam, quæ ita sonat: *Miserabiles sunt Personæ, quæ miseratione dignæ, sive quarum natura ad miserendum movemur.* Daniel Gebe in *tract. de Priv. Miser. cap. 1. in principio.*

Quales sint.

IV. Restat nunc, ut post definitionem QVALES & QVÆNAM istæ sint, recenseam, illæ autem sunt: *Vidue, Pappilli, Orphani, Pauperes, Coeci, Muti, Surdi, Captivi, Melancholici, Peregrini, Senes, Decrepiti, quantumvis Divites, Mutili, carcere clausi, de novo conversi ad fidem, diuturno Morbo fatigati, Claudii, & omnes alii, qui miseratione dignissimi sunt, secundum leg. unic. C. quando Imperat. inter vid. & c. Add. Cbristmaus vol. 3. Decis. Belg. 141. n. 6.*

Viduarum Onomatologia.

Idiotarum & Grammaticorum.

V. Posthæc, ante omnia videndum est unde VIDUA dicatur: VIDUA autem Ictis Labeonem sequentibus a VE privandi particula dicta & DUO, quasi sine duitate: sicut vecors sine corde, quam rationibus quatuor impugnat *Alciatus ad l. 242. §. viduarum ff. de V. S. GRAMMATICIS* autem a VE & Hetruscorum verbo antiquo IDUO. IDUARE, hoc est *dividere, separare, scindere, & privare*; unde Idus appellamus dividentem Mensem teste *Macrob. Sat. 1. l. 15.* & Lyricorum carmi-

carminum felicitate Principe Horatio *lib. 4. Od. 11.* qui sic canit:

*Ut tamen noris, quibus advoceris
Gaudis: Idus tibi sunt agende:
Qui dies mensē Veneris marinæ
Finit Aprilem.*

Vid. Gail. l. 1. Obs. 1. n. 42. & 43. Neuenban. in tract. de Privileg. Viduar. mem. l. 1. Sect. 1. p. 2. & seq.

VI. Excussam ONOMATOLOGIAM excipit HOMONYMIA. Cum autem ut Jctorum Batavorum Coryphæus Hugo Grotius in æterno suo ac incomparabili Opere de J. B. & P. *l. 3. c. 1. §. 17. num. 4.* monet: Nulla omnino sit vox, quæ non ambiguum recipiat sensum, & propter significatum, quem vocant primæ notionis, alterum habeat secundæ, eumque varium secundum varias artes, tum vero alios ex translatione ac similibus figuris; id etiam in vocabulo nostro deprehendo. PROPRIE autem dicitur *persona cui maritus est mortuus eine Wittbe, Witfrau, der der Mann gestorben, oder Nachgelassene.* *Panormit. cap. extenore. n. 6. de foro comp.* Sic comicorum ille Princeps suavissimaque Germanæ latinitatis Philomela (ut a meo LORISECA vocatur) Plautus *in Stich. act. 1. sc. 2.* Quæ tam diu vidua suo caruit viro. Item. Cui vir a Jugo est, quia conjuges quasi ejusdem jugi pares dictæ sunt: Scilicet quod pari jugo eos vincetos oporteat in secundis & adversis rebus, ut Vir in Theologia summus & non minus de Ecclesia orthodoxa, quam de Juventute Academica optime meritis Dn. D. Joh. Musæus *in disp. de Conjug. th. 3.* posuit.

VII. IMPROPRIE autem vocatur VIDUA, quæ maritum habet inutilem puta damnatum ad triremes, *Gloss. in l. ult. verb. orbit. C. ad Fab. de Plag.* Ut Ecclesia sponso viduata dicitur, quæ Episcopum habet inutilem, *cap. 2. §. sed neque illud extra de trans. Episc.* item qui virum necjam habet, nec unquam habuit, ut virgo cælibem AGENS VITAM. *Gotthofred. in not. ad l. 242. ff. de V. S. lit. P. add. Gail. l. 1. Obs. 1. n. 41. & seqq.*

Quibus ita præmissis, facile apparet Viduarum Homonymia, de quibus Viduis in hac parte omnis nostra instituitur disceptatio.

CAPUT II.

Jus Viduarum in Genere.

APH. I.

Viduarum
Diviso.

UT autem Ordine procedam, & de DIVISIONE aliquid moneam, dividam **JUS VIDUARUM IN GENERE**, ita, ut agam prius: *De Viduis omnis Ordinis, in Specie autem de Nobilium & Pastoralium*. Si Viduarum & Pupillorum Jura in Genere inspiciam, quis hominum est, qui magis Privilegiis & Juribus præditus est tam a DEO Ter. Opt. Max. quam a Justitia ipsa quam illæ:

Jus ex Sacris.

II. Nam ita dicit Deus ipse: *Exod. c. 22. v. 22.* Viduæ & Pupillo non nocebitis; si læseritis eos vociferabuntur ad me, & ego audiam eorum clamorem, & *Deut. c. 10. v. 18.* Facite Judicium Viduæ & Pupillo, amate peregrinum, & date ei victum atque vestitum. *Item Esa. c. 1. v. 17.* Quærite Judicium subvenite suppresso, judicate pupillo, defendite Viduam. *Et Zach. c. 7. v. 10.* & Viduam & Pupillum, & advenam & pauperem nolite calumniari. *Item Jerem. c. 72. v. 3.* Hoc dicit DEUS: Facite Judicium & Justitiam, & liberate vi oppressum de manu calumniatoris, nolite contristare, neque opprimatis inique &c. ubi juramentum superaddit, & aliis pluribus in locis, videlicet: *in Syr. c. 4. v. 10. item c. 35. v. 17. 18. & 19. Prior. Tim. c. 5. v. 3. & Prov. c. 23. v. 10. & 11. &c.*

Vox vidua
quomodo in
sacris usurpa-
tur.

III. Nunc incumbit mihi, quia Jus Viduarum in sacris tractavi, ut videam, *quomodo in sacris vox Vidua usurpetur*, & in aliis Orientalibus linguis adhibeatur. Si Lexica evolverim, Hebraice vocatur: וַיְחַיֵּי וַיְחַיֵּי וַיְחַיֵּי vidua, *ut Gen. cap. 38. v. 11. Exod. cap. 27. v. 24. Jef. c. 9. v. 17.* Chaldaice, וַיְחַיֵּי & Arabice, وَايْمَلِيْ Vidua tacita ac mœsta, quia vidua perpe-

perpetuo a viro deferta est, a Radice \square לח ligavit vel obmutuit, *Jes. c. 47. v. 9. vid. Buxtorff. in Lex. Heb. & Chald. pag. m. 30. & Valent. Schind. in Lex Pentaglot.*

IV. Præmissis his iterum AD JURA CIVILIA ET SAXONICA devenio, eorum autem tantus campus se præsentat, ut nesciam, Jus Civile & Saxonicum.

Τί πράμν, ἢ δὲ ἔπειτα, ἢ δὲ ὑστάτων καταλέξω;
Sed ego existimo satis fore, si DE TUTELA, quia vidua post mortem mariti, si liberi adsint, statim tutrix fit, incipiam.

V. *Queritur igitur, An mater vidua tutela præesse possit?* De Tutela.

Affirm. Nam maximam singularitatem habet tutelæ Privilegium in eo, quod matri concedatur, etiamsi liberorum suorum creditrix & debitorum existat, *Novell. 94. pr. c. 2. Joach. Wibelius tr. de tut. c. 3. §. 5. n. 11.* Etiam Jure Novel præferatur aliis cognatis mater, si velit tutelam suscipere, *d. l. add. Ilustris ac Magnificus Dn. Præses illud Jctorum in hoc Athenæo Salano sicut in toto Orbe literato splendidissimum Sidus in sua aurea Jurisprudencia, quæ digna, imo dignissima, ut ab omnibus Juris & Justitiæ Cultoribus legatur ac ediscatur. lib. 1. tit. 18. aph. 5. de Tut. Dativ.*

VI. Sed ejus Tutela, quamdiu à secundis nuptiis abstinet, durat, si transit autem ad secunda vota, à tutela removenda est. *Dist. tex. ad l. 8. C. qui per. tut.* Cum autem tutrix ista est pupillorum, tamen ab inventarii confectione immunis haud est, & eo neglecto, ad juratam specificationem tenetur. *Decis. Elect. 21.* quia omiſſa inventarii confectione, suspecta habetur & infamis. *Lult. §. 1. C. de Arbit. tut.* Magnif. Dn. Præses *Jurisp. l. 1. t. 21. aph. 3. de Admin. & Peric. tut.*

VII. *Sed quid si mater sit Minorennis, an adhuc, ut legitima tutrix præferenda erit aliis?* Saxonicus ille Papinianus *Cyprov. negat. 2. decis. 122. n. 8. præmissis in Feudalibus p. 2. c. 11. d. 12. num. 14. & 17.* Sed Magnif. Dn. Præses Doctor & Patronus meus summus ad vitam usque colendus in *Jurisp. in 4to, l. 1. t. 18. aph. 5. de Tut. Dat. ita, & quidem rectissime statuit:*

Moribus id admittitur, vel aliquando contutores ipsi adjunguntur: ita, nimirum, quod rigor juris non admittit, illud amor & affectus maternus, qui ceteros vincit. l. 1. C. ubi pup. educ. debet, supplet. Dn. Carpz. p. 2. c. 11. d. 12.

De Dignitate
Maritali,

IX. Cum tutela, vidua illa alia Jura Maritalia post mortem mariti habet, nisi ad secunda vota transeat. *l. 13. C. de Dignit. l. 8. ff. de Senat. l. 10. C. de Nupt. Magnif. Dn. Præses Ex. 29. th. 56. Neüenb. Sect. 4. memb. 2. p. 94.* Ita, si maritus fuit Doctor, Magister, aut in alia Dignitate constitutus, etiam ista participat de ea. Ideoque bene Angliæ ille Martialis Owenus *l. 2. Ep. 103.* canit:

Vir quamcumque Comes duxit, Comitissa vocatur.

Non semper, nupsit cui Comitissa, Comes.

Sic, a Sole suum derivat Cynthia lumen:

Sol a se lucem, non aliunde, petit.

ratio, quia vidua adhuc in primo matrimonio vivere reputatur. *l. 22. §. 1. ff. ad Municip.*

De Usu Ædi-
um,

IX. Hinc etiam isti usus ædium & earum fructus conceditur, *l. 4. ff. §. fin. de usu & habit.* Magnif. Dn. Præses *Ex. 9. th. 28.* imo possessio seu causa potius possidendi licet morte mariti finiatur; attamen ea occasione Vidua in defuncti mariti bonis certa ratione perseverare, & per restitutionem dotis & lucrorum nuptialium jure retentionis uti potest. *Job. Kizel. Syn. Marit. c. 7. th. 6. add. Disp. de Philallitia. Job. Aug. Prætorii sub Præsid. Excell. Dn. D. Matth. Jessen. Patroni ac Præceptoris mei æstimatiff. cap. 3. th. 3. n. 19.*

De Dotatio,

X. Si creditorum adest tanta copia, ita, ut quamquam bona maritalia non sint solvendo, attamen illata sumere potest, quod Germanice vocatur nach ihrem eingebrachten Gute greiffen. Vid. latius. *Carpz. in Jurisp. p. 1. c. 28. d. 72. & 74. add. Disp. de Priv. Mulier. David. Seyerabends. sub. Præf. Dn. D. Joh. Vol. Bechmanni Antec. hujus Salan. Celeb. c. 1. th. 33.*

XI. Sed jam nova se offert quæstio, quæ antequam ulterius progrediar, discutienda est; *An filius teneret dotare matrem*

matrem viduam? & videtur dicendum, quod sic, quando mater est inops, & non habet unde se dotet, cum & tunc alenda sit a filio. l. 1. C. de alen. lib. & naturali rationi est consentaneum, beneficienti ut beneficiamus Joh. Schneidew. ad Inst. t. 4. pag. m. 1547. num. 92. Add. Guil. Grov. de Jure Natur. c. 8. §. 3. pag. m. 127.

XII Legimus etiam quod in pluribus locis receptum, imo singulariter sancitum sit, ut nimirum viduæ creditoribus tacitam tantum, non etiam expressam Hypothecam anteriorem habentibus, præferantur, vid. l. 12. C. qui potiores in pig. habent. Joh. Myns. l. 4. Obs. 13. in Foro Sax. ad est. lex. pub. Elect. Ord. Proc. Jud. t. 43. & Carpzov p. 1. c. 28. d. 6. ubi hoc refert præjudicium: So werden der Witwen ingesambt die bemeldete 50. R. so der Ehemann in dotem empfangen, vor allen andern seinen Gläubigern so auff seinen Gütern nicht ältern ausdrücklichen Verpfändung erlanget, vor billich bezahlet B. N. W. add. Magnif. Dn. Præses Jurisp. l. 2. t. 28. aph. 28. de Cod.

XIII. Quia de Usu ædium tractavi ansa mihi præbetur querendi: An Usus ædium ista habet, si verum nubat? Affirm. Imo si usus ædium etiam legatus sit ea conditione, si a viro divertisset? respondet Ulpianus in l. 4. §. 8. §. 1. ff. de Usu & habit. Eam cum marito nihilominus habitaturam; remissa autem conditione, quæ ut turpis & contra bonos mores, rejicitur. l. 5. C. de Inst. & subst. Schneidew. ad Inst. l. 2. t. 5. de usu & hab. n. 12. p. m. 382 & Apostolus Paulus suum in 1° ad Cor. 7. v. 39. Mulier alligata est lege, quanto tempore vir ejus vivit; quod si obdormierit vir ejus, liberata est: cui vult nubat.

XIV. Possessione bonorum etiam ista utitur si post mortem mariti prægnans a viro mortuo est, tunc enim præcedente causæ cognitione, vidua ob ventrem seu fœtum in utero quem præterdit, interea mittitur in possessionem rerum hereditariarum, usque dum vel partus nascatur: vel abortum mulier fecerit, vel appareat non esse prægnantem. Datur interim curator, qui mulieri propter fœtum ex bonis provi-

De Hypotheca.

De Prægnatura.

provideat. l. 1. ff. §. 17. 27. & seqq. de vent. in Poss. mit. Magn. Dn. Præses. in Jurisp. l. 2. t. 31. apb. 4. de bon. poss. Etiam apud Romanos in usu fuisse, refert Historicorum ille Ocellus ac Heroum laudum Buccinator Plutarchus: Quod Epulæ a nuptiis ac triumphis relictæ, talismodi viduis ac pupillis distributæ sint, ita ut si Judices istas non communicaverint, actione furti accusare potuerint. Ant. di Guevara in Horol. Princip. l. 3. c. 38. Mart. Zeil. p. 1. Epist. 57. ubi latius.

XV. Sed quod si sciverit vidua se non esse prægnantem, & talem tamen se dixerit & petierit se mitti? Respond. re comperita, sumptus omnes restituere debet. l. 1. §. fin. d. l. Magn. Dn. Præses ibid. cit. loc.

De Prægnatura illegitima.

XVI. Quia de Prægnatura iam mihi res est, & non *απονομή* *ἰοῦσιν*, de Prægnatura illegitima hoc moneam, quod nempe ista vidua propter stuprum commissum non quemadmodum alia, quæ sustigatione dignæ sustigeretur, sed mediocriter ne damnum sentiat, infans quem lactat, in tali etiam casu respondiisse Scab. Jenens. refert *ὁ νόμος ἐν ἀγρίοις* D. Christoph. Philipp. Richter, Antecess. olim in hac Alma Salana ac Ordinarius Gravissimus dec. 7. num 6. Mens. Junii Anno 1678. So wird dieselbe mit öffentlichen Staupen & Schlägen des Landes ewig verwiesen, jedoch ist mit den Streichen gebührlige Bescheidenheit, damit dem Kinde so säuget, an der Milch kein Schade geschehe, zu gebrauchen B. N. W.

XVII. Sed quid si etiam Inquista sit hujus constitutionis, ut si etiam mediocriter sustigaretur, lac tamen plane amittendi periculum adsit, idque attestentur de illa periri medici? Respond. In tali casu ne calamitas in fonti infanti damnum afferat, (præprimis si nullæ adsint facultates, ut specialis nutrix possit in matris locum substitui) matri sustigatio est remittenda, aliaque forsitan poena e.g. Mit Gefängnisse, Pranger und über den Haupte ein gesteckter Staubesen, oder mit auff den Rücken gebundenen Staubesen durch die Stadt geführt. secundum loci ejusdem Statuta. Magnif. Dn. D. Henricus Balthasar Nothe, Antecessor hujus Academiæ celeberrimus ac p. t. Rector Magnif.

Magnif. Patronus ac Præceptor meus colendus in *Colleg. Pub. diſt. Inſt. Præſt. t. 4. de Ingentis.*

XVIII. Porro quæſtionem moveo, *an iſte qui viduam ſtuprat, ſi d'γαυ^ς eſt, eam ducere vel dotare tenetur?* Super hac re in divortia Doctores opinionum abeunt, alii affirmant, alii negant. Negant *Ant. Gomez. ad l. 80. n. 14. Jul. Clar. §. ſup. n. 4. Ant. Fab. l. 9. ad C. t. 7. d. 5. n. 4. Johan. a Sande deciſ. Fris. l. 2. t. 1. d. 10. Affirmant. Proſp. Farinac in Prax. Crim. p. 4. t. 16. q. 147. n. 10. & ſeqq. Dn. Berlich. p. 5. Concl. 38. num. 2. & ſeqq. Dn. Beat. Richter p. 2. deciſ. 88. n. 1. & ſeqq.* hoc comprobatur etiam *Nov. Eleſt. Aug. Conſt. 20. p. 4. bis verbis: Da eine ledige Mannes-Person eine Jungfrau oder unberüchtigte Witwe beſchlägt, und er (wie doch billig geſchicht) dieſelbe zur Ehe nicht nehmen will, ſo ſoll er ſie ihres Standes und Herkommens nach dotiren, und da ſie von ihm Leibes-Frucht hat, dieſelbe auf Gerichtlichẽ Ermefigung alimentiren. Ego autem cum ingenti illo ſtupendæ eruditionis miraculo (ut cum meo Lorifeca loquar) Aristotele l. 10. C. 2. ad Nicom. decido: Τὰ νομῆ Φανόμενα πρὸς ὃ γὰρ πάνσι δυνάται εἶναι Φαυὲν, ὃ δ' ἀναγκῶν ταύτην τῆν κρίσιν πάντο πρὸς ὅληα ἔχει. h. e. Quod omnibus ita videtur, id ita eſſe dicimus, qui vero hanc fidem velit tollere nihilo ipſe credibilia dicit.*

De Stupro voluntario.

XIX. Quia de ſtupro voluntario mihi res eſt, etiam de violento in viduas commiſſo aliquid moneam. Earum autem ſtupratores capite plectuntur. *Carpz. p. 4. c. 30. d. 1. & ſeqq. Magnif. Dn. Præſes Jurisp. l. 3. t. 28. aph. 13. de Pub. Jud. Ord. Crim. art. n. 9. ubi hæc vide.* So ſemand eines unbetlebten Witwe, Ehefrau oder Jungfrau mit Gewalt, und wieder ihren Willen ihre Ehre nehme, derſelbe Ubelthäter hat das Leben vermerket, und ſoll auf Beklagung der Benöthigten in Ausführung der Miſſethat einen Räuber gleich mit den Schwerdt von Leben zum Tode gebracht werden *B. N. B. add. l. 3. §. 4. ff. ad l. Jul. de vi pub. l. 1. §. 2. de extra Ord. Crim. Joh. a Sande Deciſ. Fris. d. 11. l. 2. t. 1. Diſp. Joh. Kruas de Venere Illic. ſub Præſid. Magnif. Dn. Præſt. c. 4. th. 46.*

De Violento.

XX. Subnectitur huic aphorismo non minus utilis quæſtio, *An Pudicitie vim intentans jure occidi poteſt?* Affirmat.

De Pudicitie vim intentante.

mar. ratio quia communis æstimatio & lex divina pudicitiam, vitæ adæquant, Hugo Grotius *l. 2. de J. B. & P. c. 1. n. 7.* Janus Klenchius in suis utilissimis *Instit. Grot. l. 2. n. 23. c. 1.* Itaque Paulus Jctus dicit *l. 1. C. unde vi les.* Pudorem tali facinore recte defendi. Et Chariclea apud Heliodorum talem interfectionem vocat: *Ἀμύνης νόμον τῆς εἰς σωφροσύνην ὕβρεως,* h. e. Justam defensionem ad arcendum Injuriam in castitatem. Huic *Ἰαῖν*, quod ajunt, *ἀμφοῖν* largitur Augustissimus Patrum Augustinus *l. 1. de libero arbit.* Lex, ait, dat potestatem vel viatori ut latronem ne ab eo ipso occidatur, occidat, vel cuipiam viro aut sceminæ vt violenter sibi stupratorem irruentem, ante, aut post illatum stuprum, si possit, interimat.

De Alimentatione liberorum.

XXI. Nunc iterum ad rem Viduarum, pro his beneficiis, quæ vidua post mortem mariti accipit liberos alere nisi patrimonium illis dederit, tenetur, (Germanice vocatur, mit den Kindern sich abgefunden,) *l. 5. §. 2. & 4. l. 8. ff. de agnos. & alend. lib. Wesenb. ad l. d. ff. n. 4. Ben. Carpz. p. 1. c. 10, d. 19. & 21. n. 1.* Magnif. Dn. Præses *Ex. 30. th. 75.* Si autem illis dederit, non tenetur, nisi libere vult, sed liberi alimentationem cum pretio (germanice Kost-Gelde) solvere necesse habent, ut in Saxonia usus obrinet. *Abrah. Sauer in Goldnen Flüsse. p. 5. l. 7. pag. m. 347.* ubi hæc verba:

Auff-Enerichtigung Väterlichen Zabe, ist die Mutter die vernünftigen Kinder mit Unterhaltung weiter zu versehen nicht schuldig. V. R. W.

De Alimentatione Viri.

XXII. *Queritur etiam, An Mulier dives, si vir tam pauper esset, ut se cum liberis alere non possit, cum liberis istum alere teneatur?* Affirmatur, secundum *Expres. leg. 29. C. de jure dot. & Barto in trakt. de Aliment. Col. 2.* cum his concordat *Benicas. in trakt. de Priv. Paup. Quest. 8. n. 27. & 31.* inquires: Cum maritus est pauper, constante matrimonio nec unde se alat, habet, uxor vero est dives, tenetur ex fructibus aliorum bonorum suorum, etiam ultra dotis, fructus virum suum cum filiis communibus alere.

De Alimentatione

XXIII. Porro *queritur, An sub alimentis etiam sumptus ad*

ad studia & ea, quæ ad disciplinas spectant, comprehendantur? quidam volunt *arg. l. 4. ubi pupillus educ.* quidam negant: de qua re latius videndus in *Jurisp. Magn. Dn. Præses l. 2. t. 24. aph. 15. de legatis.* tione Studio-
forum.

XXIV. Interum queritur, an mater vidua sumptus studiorum repetere possit? *Negat. l. n. C. de Neg. Gestorum l. 50. ff. Fam. Hercif. Arg. l. n. Dn. B. Richter ad aub. habit. C. ne fil. pro pat. disp. 46. num. 7. Magn. Dn. Præses l. 21. 32. aph. 9. de Div. Hered. Excel. Dn. Bechmann. in tract. de Priv. Stud. C. 7. n. 9. Cui pollicem premit Carpzov. p. 1. c. 11. d. 17. hoc præjudicio: Diejenigen Unkosten aber so auf Studiren gewendet werden, möget ihr in gemeiner Erbschafft zu conferiren beständiger Weise nicht angehalten werden, B. N. W.*

XXV. Sciendum etiam, quod vidua mater, ut in plurimis locis prudenter statutum est, non secundas nuptias inire ac celebrare debeat, nisi prius prioribus liberis ex priori matrimonio extantibus, satisfecit (quod etiam germanice vocatur mit ihm abgefunden) his liberis postea bona defuncti (patris matrisve scilicet) successio in illa bona debetur, adeoque si impuberes fuerint minoresve tutores vel curatores sunt constituendi. *Carpz. Jurisp. Consist. l. 2. d. 172. Magn. Dn. Præf. in Jurisp. l. 1. t. 7. aph. 6. de Nuptiis.* De satisfactio-
ne propter
bona Paren-
tum.

XXVI. Ultimo loco etiam antequam hoc caput ad umbilicum perduco dicendum est de Jure Fori. Eorum autem Jurium magna copia est, ideoque notabiliora tractare volo. Quemadmodum igitur femina in judicio omnino opus habent curatore ad litem, sic in negotiis extrajudicialibus jure quidem communi Saxonico Virgines & Viduæ opus non habent, ac absque curatore omnia valide agunt. *Magnif. Dn. Præses in Jurisp. l. 1. t. 28. aph. 4. de aliis Curat. Land. Nedyt. l. 1. Art. 45. Etiam laudatus Carpzovius exceptionem quando contractus a vidua ac muliere validus est sine curatore tractat, qui videndus. p. 1. c. 15. d. 6. & seqq. ubi erudite differit.* De Jure Fori.

XXVII. Viduis etiam & pupillis concessum est litem in casu denegatæ & protractæ Justitiæ, ad Camera Imperialem perviam appellationis devolvere, & hoc non procedit De Jure in
Camera Im-
periali.

tantum in pauperibus viduis, ut plerumque volunt *Alex. in l. 1. n. 15. ff. Sol. Mar. cum alleg. ibid.* sed etiam in divitibus. *Roland. Con. 76. n. 34. cum. seqq. vol. 1. incip. plurib. ex caus.* Quia non divitiæ sed conditio viduitatis ac æquitas consideranda sunt: Nam hujusmodi personæ solent communiter premi, & ideo principi maxime convenit eas contra omnem injuriam & molestiam tueri. *text. in l. un. C. quando Imper. &c. Add. Gail. l. 1. c. 1. n. 40.* qui latius de hac re & acute tractat. Et hoc optime callebat Imperator Ferdinandus Primus, nam cum videret, quod unus ex ambactis suis aulicis viduam miseram & quæ cum paupertate habebat commercium, quæ supplicibus precibus ab imperatore aliquid impetrare cogitabat, manibus rejiciebat, ad istum in hæc verba erumpebat: Si Misera- biles Personas audire negligimus quando ad nos miseriam suam devolvunt, etiam Deus iterum si ad eum miseriam nostram devolvimus, non nos auditorus est. Hæc Imperatoris (ut *Lansius in Orat. 1. de Utilitate ac Præst. Hist. in Mantis. p. m. 280.* ait) vox ad vitam est pulchra egregia, digna profecto, quam omnes ad rerum gubernacula sedentes animo imbi- bant, sequantur & sancte ut Palladium olim Romani afferant, secumque ferant in Sepulchrum.

XXVIII. Etiam alia jura illis competunt plura, quæ ipsa tantum abest, ut voluminum ex professo tractantium labo- rem inopia ut potius ex tanta librorum Sylva quæ præcipue in hanc angustam chartæ planitiem congerenda sint, de- liberandi spacium exorare teneat.

CAPUT III.

Jus Viduarum Nobilium in Specie.

APH. I.

His feliciter peractis verbis magni illius Justitiæ Magistri rigidique æquitatis satellitis (Judicio Magn. Dn. D. Ni- colai Christoph. Lynckeri, Jct. & Antecess. hujus Salanzæ fa- mig. in *eleg. disp. sua pro loco, de Beneplacito Sect. 2. c. 1. §. 1. sub asse- rise.*

riſe. 3.) Aristotelis utor & dico: *Μεταβαλω εν γένος εις γένος*, h. e. ab uno tractandi genere ad alterum transitum facio, & nunc de *Jure Viduarum Nobilium* differto.

II. Illæ viduæ autem statim post mortem mariti hoc jure gaudent, ut in omnibus mariti domiciliis, si plura habuerit, conveniri possint, nisi unum eligant, ibique cum familia habitent tenendo focum & ignem, veluti in eo loco, quo DOTALITIUM (germanice ihr Leibgedinge) constitutum habent, quo casu in eo loco solum fortitur domicilium. Magnif. Dn. Præses Ex. 9. th. 28. item Synt. 3. Feud. c. 14. aph. 11. & in Jurisp. l. 1. t. 8. aph. 8. de Donat. item l. 2. t. 28. aph. 29. de Codicil. Job. Zang. tr. de Except. c. 1. p. 2. n. 98. & 99. Carpz. l. 2. resp. 21. n. 18. & 19. Neuenb. d. tr. M. 2. sect. 4. & seqq. p. 43. & seqq. add. Disput. de Philall. p. 59.

De Dotalitio.

III. Queritur, An ad dotalitium in re feudali constitutum, consensus agnatorum simulaneè investitorum, necessarius sit? & videtur dicendum quod sic per. gl. in Lande Di. C. 31. vol. 2. n. 2. ubi: *Ihr solt wissen, daß ein Leibzucht oder Leibgedinge sey eine Gabe die der Mann seinen Weibe thut, oder giebt an Früchten oder Zinsen (es wären denn Sabrende Habe) die er mit der Erben Verlaub und Bewilligung gesben und mit des Herrn Willen bestätigen muß, que descriptio placet Beust. de Jure Commub. p. 3. cap. 9. de Dotalitio & aliis ques citat. Neuenb. d. tr. m. 2. f. 6. pag. m. 53.*

IV. Præter Geradam consequitur ex bonis defuncti mariti. (1.) Sponsalitiæ largitatem (germanice die Morgens Gabe) hæc autem est donum quod maritus nova nuptæ, altera nuptiarum die mane & ante prandium offert, e. g. catenæ aureæ, uniones & alia clenodia, Dn. D. Zigl. in not. ad Hug. Grot. l. 2. c. 2. de J. B. & P. (2.) Cibaria domestica (germanice Mustheil) hæc sunt res cibaria, que triginta diebus elapsis post obitum mariti viduæ conceduntur & una pars tantum, altera autem heredibus ab intestato dantur. Dn. D. Richter tr. de Success. Sect. 4. m. 3. d. 51. (3.) Dotalitium in bonis Feudalibus constitutum vel constituendum. Vid.

De Dote & Cibariis.

Dn. Magnif. Præses Synt. 3. F. c. 14. aph. 9. & seqq. idem juris p. 1. 2. t. 28. aph. 29. de Cod. add. Neuenb. d. tr. m. 2. f. 2. per tot. p. 31. & Abraham Sauer. in Goldenen Gluffe. c. 40. Part. 5. Const. 32. p. m. 372. ubi in multis locis erud.

De Majori
Sumptione.

V. Si autem vidua magis a Sponsalitia largitione & cibariis sumpsit quam par est, quomodo res procedit? Respond. Vidua inventarium struere & juramentum præstare adstringitur, quod non magis, quam in inventario posuit, sumpsit; si autem magis sumpsit, restituere oportet. Nam ita citatus Sauer eodem loco:

Und wenn sie hätte mehr, denn zur Gerade und Morgen-Gabe gebühret, genommen, so müste sie auff der Erben Erfodern derowegen ein Inventarium vorlegen, oder in Mangel vermittelst eines Eydes, was und wie viel sie zu sich genommen, aussagen und nach Gelegenheit Erstattung thun. V. X. W.

De Fructibus
post mortem
mariti,

VI. Queritur etiam, an isti fructus, si non ante trigessimam diem post mortem mariti collecti, etiam viduae nobili cibarium loco dentur? Negat. Sic ante citatus autor ibid. statuit:

Wie wohl zum Nutztheile alle gehoffte Speise, so nach dem zoff. übrig, gehöret, und die Frau, so von Ritters Art ist, daran den halben Theil haben soll, dennoch aber so gebühret der Frauen solches alleine von dem, welches zur Zeit des Mannes Absterben in seinem Hoffe oder Behausung gewesen, und darum, wenn Wein, Korn, oder anders, so zum Nutztheil gehöret, bey des Mannes Leben noch auff den Felde gestanden, und noch innerhalb den zoff. einkommen, solches gehöret den Erben alleine, und hat sich die Frau daran keines Nutztheils anzumasssen. V. X. W.

De Hordeo
Lupulo, & frumento.

VII. Ultimo loco queritur, an Hordeum, Lupulus & Frumentum etiam ad cibaria spectant? Quidam putant, quia ad cibum ac potum sunt necessaria, quidam negant, quia non omnia eduntur, sed aliqua pars iterum feminatur, ac partim pecu-

pecudibus relinquunt, ideo ut in communem heredum portionem veniat, est quod volunt. *Carpz. supra laud. & cit. Autor.* Et alii qui ex professo de hac re tractant, quibus potestremis etiam assensum meum accommodo.

CAPUT IV.

Jus Viduarum Pastoralium.

APH. I.

Nunc ut Jura Viduarum Pastoralium ultimo loco tractem, est quod necessitas ac occasio jubet, eorum autem jurium magna caterva mihi ante oculos versatur quorum primum hoc pono:

II. Quemadmodum omnibus viduis usus ædium post mortem concessus est; sic etiam illis præprimis & quidem **USUS PAROCHLÆ** (germanice der Pfarr-Wohnung) quod non solum in nostris territoriis, sed etiam in Archi-Episcopatu Magdeburgensi in Marchia Brandenburgensi & in aliis regionibus ritè observatur: Nam ab Illustrissimo Principe Augusto hoc beneficio donatæ sunt, ut per semestre spacium domicilio omnibusque redditibus ad tempus fruantur, quod aliter vocatur *Dimidius Gratie Annus sive Salarium semestre das Gnaden halbe Jahr.* *Carpz. p. 2. c. 4. d. 11. Latus in Jurisp. Const. l. 1. t. XII. ubi in multis definitionibus;* & hoc exprimit die Fürstliche Magdeburgische Kirchen-Ordnung daselbst. *tit. von Freyheiten der Prediger. §. 14. verb.* Wie sie denn auch ein halbes Jahr nach ihres Vaters und Ehe-Mannes Absterben, sollen in der Pfarr-Wohnung gelassen, die Auf- und Einkünfte ihnen gegeben, und ihr hier zwischen das Predigt-Ampt durch die benachbarte Prediger versorgen wäret. *add. Einckelth. de Jure Patro. Eccl. c. 6. num. 93. Disp. Job. Mich. Schultkens sub Praef. D. Job. Heinr. Böttichern. th. 23. de Jure Cler. Quod Privilegium etiam solis liberis non existente vidua tribuere solent. Carpzov. Jur. Eccl. l. 1. d. 208. num. 8.*

De Usu Aedum.

De Anno Gratie dimidio.

III. Si

De Emigra-
tione,

III. Si dimidius Gratiae annus est finitus tunc sarcinolas colligere & emigrare tenentur, & hoc calculo suo comprobatur ad ravim usque citatus *Carpz. p. 4. c. 27. d. 4. n. 7. cum ita scribit: Ob nun wohl die Geistlichen Personen beseyhet seyn, so haben doch ihre Witwen, wenn sie nach ihres Ehemannes Absterben dergleichen Häuser bewohnen, solcher Freyheit, weil selbe allein den Geistlichen wegen ihres Amptes vergönnet sich zu gebrauchen nicht befugt. B. N. W.*

De Fructibus
Pastoralibus.

IV. *Hic non sicco pede prater eundem est monstrare, quomodo res se habeat (quia in pagis accuratissime observatur) circa fructus, si pastor paganus tres septimanas ante Festum Michaëlis moriatur? Hoc clare demonstrat Carpz. in Jurrisp. Confil. l. 1. c. 12. d. 183. ubi Consil. supr. Lips. hoc decisum refert: Ist Zacharias Schröter zu Siegelheim vergangenen 1607. Jahre 3. Wochen vor Michaëlis verstorben, so hat desselben Jahres Pfarrliches ganzes Einkommen auf seine hinterlassene Witwe und nechste Erben als seine verdiente Besoltung gebracht und vererbet: Aber des folgenden Jahres vollständiges Einkommen von Michaëlis Anno 1607. bis 1608. wird zwischen des verstorbenen Pfarrers Witwen oder Kindern ihre Begnadigung wegen und den neuen Pfarrer zu gleich getheilet. B. N. W.*

De Filiabus
Pastoralibus.

V. Notandum etiam, quod non solum in nostris locis, sed etiam in aliis ut de moribus Marchiae, Pomeraniae, Ducatus Mægapolitani testatur *Finckelsh. c. l. Viduae & Filiae Ecclesiae Ministrorum singulari hoc privilegio sunt beatæ, ut ambiens Parochiam vacantem non aliter ea fungi possit, nisi unam ex illis in uxorem duxerit. Quod non absque causa rationabili fieri docet. Carpzov. decad. 1. p. 9.*

De Fisco.

VI. In terris Saxonis etiam illis hoc beneficium conceditur, ut si mortuus vir in Fiscum partem suam quotannis contulit postea post mortem mariti ex illo *quinquaginta thalers (germanice Witwen Geld vocatur)* recipiat, quod non solum Pastoralium sed etiam Ludi magistrorum viduae accipiunt.

De Censu E-
migrationis.

VII. Nunc etiam est quærendum quia viduae istæ tam multis

multis privilegiis gaudent, an etiam censum emigrationis (germanice **Abzug Geld**) solvere, si cum supellectile ad alium locum emigrant, debent? *Negat.* Quemadmodum omnes res pastorales a vectigale immunes ac exemptæ, sic etiam earum res. *Schnob. disp. 25. §. 28. quod etiam ordinatum est Fürstl. Magd. Kirchen-Ordnung. §. 7. verb. seqq.* So sollen sie auch frey seyn von allen Abzuge der Erbschafft's-Fälle, so ihnen oder ihren Weibern und Witwen in andern Gerichten zu fallen und absterben, ob gleich sonst dieselbe gebräuchlich wäre. *V. R. W.* Quam immunitatem etiam Professoribus competere plurimarum Academia- rum, exemplo confirmat *Ernestus Cothmann. Resp. Acad. 19.* sed hic respiciendus mos cujusque loci. *Add. Disp. cit. de Jure Cler. tb. 20.*

VIII. *Ultimo queritur an illud Privilegium leg. Unic. C. Quando Imper. & c. & alia omnia que recitavi, competant tantum pauperibus viduis & pupillis, non autem divitibus vel etiam miserabilibus personis, que propria culpa, luxu & similibus ad pauper- tatem devenerunt? Respond.* Affirmativam sententiam defen- dunt *Covarruv. pract. quest. cap. 6. n. 2. vers. secund. Ant. Thesaur. Decis. Pedemont. 177. n. 3.* Contrariam autem & probabiliorem quod viduæ pauperi hoc beneficium solum indulgeatur, non diviti necluxuriose viventi, *Speculat. Jason. Marant. Mascard. de Prob. Concl. 1064. n. 3. & Marant. disp. 9. n. 195. Ruland a Valle Conf. 20. & alii quos recenset ubi de hac re acute tract. Paul. Christi. vol. 3. decis. Belg. 141. n. 4. & seqq.*

IX. Antequam autem hanc materiam de viduis relin- quo, reliquum est ut *ἡ τὴν ἄρῃαν* loco de luctu viduarum o- mnium aliquid moneam, *Queritur igitur quamdiu vidua in luctu esse debeat? Respond.* Veteres primum Romanos uxori decem menses ad luctum permisisse patet ex *l. 2. C. de Secund. Nupt. & Numen Pieridum Ovidius. l. 1. Fast. Distich. 18.*

Per totum (bis quinque scil.) menses a funere conjugis uxor. Sustinet in vidua tristia signa domo.

Add. Gorb. in not. ad l. 15. C. ex quibus caus. infam. irrogari Brunnem. ad l. 1. C. de secund. Nupt. quia si vidua ante nubeat quam luctus de-

D

fluxe-

De Viduarum
omnium lu-
ctu.

fluxerat, infamiae nota fuit, l. 1. § 8. ff. de his qui not. infam. Apud nos autem totum annum expectare antequam ad secunda vota progrediuntur, debent, ratione turberetur sanguis. l. 11. §. 1. ff. de his qui not. infam. neque generationis sit incertitudo. l. 53. ff. de Episc. Cler. Magnif. Dn. Praeses Jurisp. l. 1. i. 7. aph. 6. de Nupr. Hugo. Grot. l. 3. de I. B. § P. c. 4. §. 2. item l. 1. c. 17. §. 1. Carpzov. Jurisp. Confli. l. 2. d. 172. Disp. cit. de Philallitia. p. m. 60. 61. § 62. item p. m. 48. Add. Ord. Elect. de anno 1674. punct. 5. §. 1. Was endlichen Witwer und Witwen anlanget, so anderweit zur Ehe schreiten wollen, erfahren wir, daß etliche ihre abgestorbenen Ehegatten allzeitlichen vergessen, und mit Vergernis wiederum zum Ehestande eilen: Junct. verf. So wollen wir, daß ein Witwer hinführo zum wenigsten ein halbes Jahr, eine Witwe aber ein ganzes die Trauerzeit halten, und für Ausgang desselbigen sich wieder zu verheulichen, oder Hochzeit anzustellen nicht Macht haben soll, V. R. W. Et hæc de Viduis dixisse sufficiant.

PARS II.

DE PUPILLIS.

CAPUT. I.

Pupillorum Onomatologia ac Jure eorum Tutelæ.

APH. I.

Quemadmodum Histriones peracta una scena alteram Spectatoribus ante oculos ponunt: Sic etiam, (quia in præcedenti parte Jura Viduarum demonstravi, nunc mea mens est etiam JURA PUPILLORUM in hac sequenti ante oculos unicuique ponere. Incipiam autem statim ut methodus rei postulat ab Onomatologia. PUPILLUS autem

De Pupillorum Onomatologia.

autem (ut paucis me expediam) unde & PUPILLA, videntur hæ voces Doctoribus a PUPUS vela PUPA veluti per diminutionem deductæ, quamvis a primitivorum significatione non nihil degenerent, ut testatur Hieronymus, item Calpurnius in Lex. pag. m. 949. & alii.

II. In Hebraicis & Sacris vocatur pupillus יָתוּם Deut. c. 10. v. 18. Exod. c. 22. v. 25. Jesh. c. 19. v. 1. a radice יָתָם residuum relictum Boxt. p. m. 342. Chald. יָתוּם vel יָתָם Arab. يَتِيمٌ vel يَتِيمٌ Pupillus, Orphanus, carens patre & ab omnibus destitutus Schind. cit. lex. p. m. 821. Synonymia,

III. His depositis, statim sine longis verborum ampullis ad ipsa Jura viam meam instituo. Illis autem mox post mortem parentum dominium plenissimum in omnia bona non solum conceditur; sed etiam a magistratu ex officio (quia propter ætatem non res suas administrare ac se defendere possunt) tutores ac curatores habiles tam Jure Civili quam Jure Saxonico dantur, §. 1. l. de Tutore. l. 1. pr. eod. Arg. l. 1. de Tutorisd. vid. Decis. Elect. Sax. 41. Magnif. Dn. Præf. l. 1. t. 20. aph. 2. qui pet. tut. & cur. add. Ord. in Pol. de anno 1777. t. 32. §. So wollen wir, daß denen Pupillen und Minder Jährigen Kindern jeder zeit bis sie zu ihren vorgebahren Jahren kommen, Vormünder und Vorsteher gegeben werden. De Datione Tutorum.

IV. Queritur igitur, an pupillus curatorem vel tutorem quemcunque vult & ex quacunque indiscriminatim jurisdictione petere possit? Respond. Curatores & tutores pro lubitu sibi ipsi petere potest. l. 2. §. fin. qui Pet. tut. sed solum in loco unde ortus est, vel ubi maximam partem bonorum suorum habet. l. un. c. ubi pet. tut. & curat. Magn. Dn. Præf. in Jurisp. l. 1. t. 20. aph. 3. & 5. de Curat. & tutor. Gutierrez. tract. de tut. p. 1. c. 16. add. Frantzek. l. 1. resol. 17. De Petitione Tutorum.

V. Quid autem si nullum curatorem nec tutorem velit, queritur ulterius an vi cogendus sit? Respondet. Magnif. Dn. Præf. cit. loc. hunc in modum:

Coguntur vero aliquando ut petant, si velint sibi solutum, si

rationes a tutore fuerint reddende, & si in iudiciis ipsis sit comparandum. Monentur igitur ejusmodi casibus, ab altera parte, ut petant; quod si cesserit ipsa altera pars petit. l. 1. l. 7. C. qui pet. tut.

VI. Quia Pupillus in omnibus rebus tutoribus & curatoribus opus habet, quaestionem moveam an etiam in quibusdam casibus sine tutore ac curatore vel ejus auctoritate esse possit? Ad hanc quaestionem ita respond. Gl. hic in §. neque tamen super verb. &c. Nec nullam constituendo regulam, quod pupillus regulariter non potest esse in iudiciis, neque civilibus neque criminalibus sine auctoritate tutoris: ratione patiatu ali-quod damnum, ut dicitur in l. 4. C. qui pet. tut. nec ex sua imperitia vel juvenili clare aliquid vel dicat vel taceat &c. LII-MIT. autem si actum vel pronunciatum sit in favorem pupilli & si meliorem conditionem fecit; nam tunc sententia lata pro pupillo vel minore valet, etiam si tutoris vel curatoris auctoritas non intervenit. Etiam sine tutoris auctoritate porro valide contrahere potest, nimirum, si donatione locupletior factus. Pr. Inst. de auct. Tut. §. ult. l. quibus alien. licet vel non l. 28. de Pact. & alia plurime leges. Magn. Dn. Praef. in Jurup. l. 1. t. 22. aph. 2. Schneidew. ad Inst. l. 1. t. 20. & 21. de auct. tut.

De Auctori-
tatis Tuto-
rum ac Cura-
torum sine,

VII. Finitur autem tutoris & curatoris auctoritas (1.) FINITA PUBERTATE e. g. Si vel majorennis fiat, quod Jure Civ. post. 25. Jure Sax. 21. Inst. l. 1. t. 23. pr. de curat. (2.) Si jus ventis etatis a principe impetrant. l. 1. Inst. t. 23. quibus mod. tut. fin. l. 1. C. de his qui ven. etat. impet. Magn. Dn. Praef. l. 1. t. 23. aph. finde curat. (3.) morte tum Tutoris tum Pupilli. §. 2. d. 1. Inst. (4.) elapso conditionis aut temporis modo §. 2. & 5. I. cod. tit. Magn. Dn. Praef. cit. loc. l. 1. t. 26. aph. 2. & 3.

De Actione,

VIII. Ultimo loco competit Pupillo actio tutelae directa, si tutor res pupilli male administraverit, vel si suspectus fuerit; qua pupillus contra tutorem experitur, ut res juxta inventarium restituat, rationes reddat & reliqua solvat & damna praestet. l. 1. ff. princ. §. 1. & seqq. de tut. & rat. distrat. & quidem ut aequitas consuletur, ratio a tutore reddenda est in loco ubi gessit tutelam. Decif. Elect. 36. vid. Hugo Grotius in l. 2. de J. B. & P. c. 17. n. 2. Magnif. Dn. Praefes l. 1. t. 27. in tot.

de

de Altit. rat. tut. & omnes sit. de Tut. ubi latius & erudite differt. Etiam hoc jus eorum in sacris postulat, quod vide. in precedent. parti. 1. de Viduis c. 2. apb. 2. hujus mea Disput. Imo Deus ipse eos vehementissime punire vult, & punivit, qui bona pupillorum dilapidaverunt, tum muribus tum aliis flagitiis & damnis: Sicuti diram murium carnificinam divinitus justam passus olim fuisse creditur Polonus Mieczeslaus, Dux Cujaciæ, qui in opum pupillorum ac viduarum bona injuste diripuerat, (referente mellitissimi Oris Oratore Thoma Lansio in Orat. contr. Pol. p. m. 801.) & alios plures de quibus Orator meus μεγαλοφώνως LORISECA, qui in nostro seculo paucos puret habet in Orat. de Encom. Murium Marburgi Memoriter recitata. p. m. 176. in qua elegant. verba facit. Add. Erud. disp. de Damno Muvium Christi. Kriegers sub Pres. Magn. Du. Præsidis.

CAPUT II.

Jura Eorum Alia.

APH. I.

Quia Pupillo etiam alia Jura sunt quibus gaudet, incumbit igitur mihi, hæc, in hoc secundo capite quasi in marmorea tabula unicuique ostendere ac demonstrare, ideoque statim notabiles quasdam quæstiones de eorum jure ventilabo, quia sæpissime talismodi casus mox hic, mox alibi evenire solent.

De Homicidio
& Furto a Pupillo commisso.

II. Queritur igitur primo, An Pupillus propter homicidium, furtum, & alias res capitales pena ordinaria afficiendus sit? Negat. Quia talis ætas ignorat quicquid facit, ideo Doctores ita communiter distinguunt: aut pupillus infans sit aut proximus infantie & ex delicto furto, homicidio vel alia re non obligatur ad poenam statutam l. 12. ff. ad leg. Cor. de Sicc. ubi expressissimis verbis dicitur: *Infans est furiosus si hominem occiderit lege Cornelia non tenetur, cum alterum innocentia consilii, alterum fati infelicitas excuset.* l. 14. ff. de offic. pres. add. Gail. l. 2. O. 110. n. 31. 32. & 33. Jul. Clarus in Prax. Crim. §. fin. quæst. 60. n. 2. & 3. laurus Schneidew. ad Inst. l. 1. c. 21. de Aut. Tut. n. 15. & seqq. Excellent.

Dn. D. Peter Müller, *Antecess. hujus Salans famigerat. Dn. meus Patronus ac Praeceptor multis nominibus colendus in Disp. de eo, quod justum est circa misericord. c. 3. & 4. th. 13. 14. & 15. cum his concordat Ord. Crim. Auth. 65. l. 2. ubi dicitur: Kein Kind mag unter seinen Jahren was thun, daß es sein Leben mit verwickeln kan, erschläget aber ein Kind einen Mann, sein Vormundt soll es bessern mit einen Wehe & Gelde.*

Huc pertinet etiam illud Lucani:

Sed parcimus annis donamusque nefas.

De Commo-
dato.

III. Porro *queritur, An Pupillus teneatur commodati causa? etiam Negatur*, nam ita negativam sententiam defendit Ingeniosissimus ille Juris-Consultorum Batavus Hugo Grotius in l. 2. de J. B. & P. cap. 10. num. 2. §. 2 cum scribit: *Pupilli non tenentur commodati secundum leges Romanas, tamen utilis actio dabitur si pupillus locupletior factus sit. add. l. 1. §. 2. item l. 3. commod. vel. contr.*

De Servitute.

IV. Ex legibus notum est, quod aliquis jus servitutis amittat, *Queritur igitur ultimo loco, an per negligentiam tutoris ac curatoris vidua vel pupillus illud amittant? Negat.* Nam hoc vult l. 10. ff. quem ad Serv. amitt. quando Jctus Paulus dicit: *Si communem fundum ego & pupillus haberemus: licet uterque non uteretur, tamen propter pupillum & ego viam retineo.* Ita etiam in usucapione proceditur. l. 48. ff. de Acq. rerum Dom. l. 3. C. de Prat. Et Cicero lib. 1. ad Atticum ait: *Mirabamur te ignorare de tutela legitima (in qua dicitur esse puella) nihil usucapi posse.* Add. Magnif. Dn. Praeses l. 2. r. 9. apb. de Usucap. item l. 2. r. 7. apb. 4. quomodo servit amit. Ubi prolixè. Nos autem eorum jure recensito, pedem hic figimus.

PARS III.

PARS III.
DE PAUPERIBUS.

CAPUT I.

Pauperum Onomatologia ac Jus Sacrum.

APH. I.

Sipersona est quæ jure miserabilis vocari potest, profecto est pauper, & ideo optime huc quadrat verficulus ille Scholasticus proverbialis:

Conveniunt rebus nomina sepe suis.

Quia ergo nunc de talibus personis jam mihi res est, ideo de Pauperibus nunc in hac parte tertia tractare in animo habeo, incipit igitur Aph. II. de Onomatologia eorum.

II. De PAUPERUM non attinet ONOMATOLOGIA multa dicere, notum est enim, quod PAUPER *De Onomatologia.* *Varro-
ne lib. 4. a PAUPULARE* *Josepbo Scaligero* agræco παῦρος i. e. paucus dicitur *Beckman. de Origine lat. ling. pag. m. 360.* Hinc *Romani nominis & Sapientie magnus ille Sol* (ut cum Lipsio loquar,) *Seneca Epist. 20. Nemo, inquit, nascitur dives quisquis exit, in lucem, mis-
sus est lacte & panno esse contentus.*

III. Si pro more meo incepto pergo & lexica Orientalia inspicio, Heb. vocatur תַּלְבַּיִת pauper Afflictus *Pf. 105. v. 14. a Rad. עָבַר* vel עָבַר *vid. Boxi. in lex. cit. pag. m. 226.*

IV. Quia quomodo in sacris pauper usurpatur vidi, ideo etiam de Jure ex sacris differere volo, quo a DEO beatus est. Nam ita dicit misericordissimus Deus *Zach. c. 7. v. 9. & 10.* Judicium verum judicate, misericordiam & miserationes facite, & pauperem nolite calumniari. *Item Proverb. c. 72. v. 16.* Qui calumniatur pauperem, ut augeat divitias suas, dabit ipse ditioni, & egebit *& v. 22. & 23.* Non facias violentiam pauperi, quia pauper est, neque conteras egenum in porta, quia judicabit Dominus causam, & configet eos, qui

con-

confixerunt animam ejus. *Et Amos. c. 11. & 12.* Id circo, pro eo quod diripiebatis pauperem & prædam electam tollebatis ab eo: Domos quadro lapide ædificabitis, & non habitabitis in eis: Vineas plantabitis amantissimas, & non bibetis vinum earum, quia cognovi multa scelera vestra & fortia peccata vestra: hostes iusti accipientes munus & pauperes deprimentes in porta & iterum. *Prov. 21. & 13.* qui obruat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit & non exaudietur.

CAPUT II.

Jus Pauperum in Genere.

APH. I.

De Jure Fori.

Postquam Jura ex sacris reliqui ad eorum Jura Civilia devenio & quidem statim ad JURA FORI. Quamvis Pauperes expresse prohibebantur secundum *l. 10. ff. de Accusat.* attamen hodie non tantum admittuntur in judiciis, sed etiam summis & præstantibus privilegiis viaticati sunt, ideo recte scribit. *ad d. l. unus optimorum Corporis Juris interpretum Gothofredus lit. X.* Paupertas hodie non repellit ab accusatione pauperem honestæ fidei ac vitæ. Quidque magis etiam æquitati est consentaneum quam ejusmodi miserabiles personas quibus sæpe non jus nec portio sed sumptus deficiunt, aliquo juris remedio sublevare. Hinc si Archiva Christianæ nostræ Religionis & omnia Bibliorum scrinia excutiamus convenientissima testimonia etiam legimus. Nam in *Prov. c. 14. v. 31.* dicitur: Qui miseretur pauperis, Deum honorat. & *Ecc. c. 7. v. 35.* Pauperi porrige manum tuam ut perficiatur benedictio tua.

De Advocatis.

II. Inde etiam in legibus graves sunt constitutæ poenæ in Advocatos & Procuratores, qui pauperes relinquunt, quippe tales possunt officio privari *l. 9. C. de Postul.* ubi, si quis vero monitus a iudice ea excusatione quæ nequeat comprobari, cuique parti patrocinium denegaverit, careatque foro.
Sicut

Sicut etiam nunquam sibi ad agendum copiam posse restitui. *Vid. Erud. Tract. de Priv. Paup. Corn. Benincassii Q. 7. n. 9. ubi prolixè omnia eorum jura recenset. add. Disp. Conrad. Junckers de Priv. Paup. sub Præs. Excell. Dn. D. Bechmanni. arth. 1. c. 2.*

III. Nec Magistratus pari debet, causam pauperum relinquere desertam, sed plane, si nullum superest remedium opus pium facit, si ex publico ærario eleemosynarum communi sumptus suppeditat, & species eleemosynæ est pauperibus patronus. *Vid. Disp. cit. ubi testim. multorum autorum reperitur. Nov. 85. c. 5.*

De Magistratu.

IV. Hac occasione quæstiones quædam oriuntur primo, *An Princeps vel Magistratus sive Judex pauperi ad Processum ac litem (si tantum iste est a Pecunia nudus, ut jus suum non persequi possit) sumptus ministrare debeat? Affirm.* *Vid. de ea re Speckb. cent. 1. quest. 35. de Paup. ibid. Arnold. de Reg. sub voce paup. num. 67. & hoc postulat. Hallens. Scab. in casu homicidii responsum hunc in modum datum:*

De Sumptibus ad litem.

Da Kläger aber Armuths halben, diesen peinlichen Proceß, wieder peinlich angeklagten auszuüben unvermögens, und diese Sache gänzlich von sich stellen, und euch Ampts halber die Sache zu vollführen auftragen würde, auff solchen Fall wäret ihr auf Ampts Unkosten, diesen peinlichen Proceß, wieder peinlich angeklagten auszuführen pflichtig. V. R. W.

Hic etiam locum optime invenit Viri *πολιμαδης* Didaci Saavedræ *Symb. 40. p. m. 289. & seqq.* ubi ingeniose pinxit montem qui in vertice nive est opertus, qui nivem iterum postea in rivulos derivat, hoc dilemmate:

Que tribuunt, tribuit.

Quemadmodum, inquit, male non utitur nive mons, e vaporibus agrorum & vallium congregata in supremo ejus versione, quin in fururam servat ætatem & sensim solutam in rivulos eosdem iterum derivat campos, à quibus eam hauserat: Sic etiam Princeps aut magistratus sive judex si

E

bene-

beneficia a subditis collata iterum in istos derivat. *idem*
p. m. 291.

De Processu
 adversus Pau-
 perem.

V. *Secundo, An Dives adversus pauperem processum insti-
 tuere jure possit? Negant.* nam commune veriverbium est
 Germanicum: Wo nichts ist, da hat der Kaysler sein Recht ver-
 lohren. Quod confirmari videtur per l. 6 ff. de dolo malo, ubi
 propter inopiam adversarii actio in annis dicitur. *Exemplum*
refert Gothof. in not. ad l. 9. §. 5. ff. locat. cond. tit. X.

De Medico.

VI. *Tertio, An Medicus a Paupere agrotanti jure, præ-
 mium pro labore postulare ac sumere possit? Negat.* Nam præ-
 mium a Deo expectare debet. *Bart. in l. 9. C. de Prof. & Med. &
 Gail. pié docet lib. 1. obs. 43. num. 11. 12. 13. 14.* cum dicit: Ne pauperes
 ob morbos infantatis imo vitæ quoque periculum indicant,
 ejusmodi privilegium constitutum est, quo medici charita-
 tis & pietatis debitæ moniti ægrotos pauperes gratis cu-
 rent. In ejus sententiam quasi pedibus it *Jellus Hanius in no-
 tis ad Wesenb. c. 1. arth. 1. num. 10.* cum scribit: In ejusmodi ca-
 sibus sicut (si scilicet propter paupertatem & carentiam Ad-
 vocati periclitetur justa pauperis causa) tenetur Advocatus
 advocare; Sic etiam Medicus medicari, si in simili peri-
 culo est pauperis sanitas. *Add. cit. Beninc. q. 7. n. 17. & 18. item*
Disput. de Priv. Paup. ubi ex professo.

De Hospita-
 liis.

VII. *Ultimo, Pauperibus præter culpam suam ad inci-
 tas redactis, & ad prospiciendum prorsus invalidis, pro fa-
 cultatibus publicorum proventuum ut Magistratus vitæ*
 subsidia ministret, æquissimum est, *Nov. 35. c. 5.* Nam per-
 fectæ justitiæ ac pietatis est opus, imbellium ac egenorum
 inopiam sublevare, orphanos alere, succurrere iis, qui egent
 auxilio, *Surd. t. 1. q. 90.* Unde Hospitalia, Xenodochia, Mo-
 nasteria, Prochotrophia, Orphanotrophia, Brephotrophia,
 Geantrocomica, Nosferonia & alia in bene constituta Re-
 publ. erecta conspicimus; illa nihil aliud sunt, quam domici-
 lia pauperum, in quæ ex pietate & commiseratione veri-
 tantum pauperes regulariter sunt recipiendi, qui non habent,
 unde vivant, nec laborando victum & amictum ac-
 quire-

quirere possunt. Nothbedrängte und Armselige, gar nicht aber die Faulenger, böse Streiffer, Landerocken und leichtfertige Buben. *Ord. Imp. Pol. de Anno 1548. § 1577. t. 27. §. Erstlichen Dn. D. Früschius de Jure Hospitalium c. 4. n. 9. Add. Excel. Dn. D. Müller cit. disp. cap. 2. th. 7. ubi latius.*

CAPUT III.

Jus Pauperum Studiosorum in Specie.

APH. I.

Quemadmodum enim in omnibus generibus pauperes qui cum gravissima miseria colluctantur, reperiuntur, sic eriam inter eos, QVI (ut laudatissimi mei Loricæ verba *p. m. 95.* Ceu purpuram pretiosissimam huic quamvis ignobili panno libeat assuere,) *opiparis suavisque literarum epulis ceu Sireneis cantibus irretiti ad libros tanquam ad scopulos adherescunt*, ideo cum tritum tum verissimum perinde ac si ex Apollinis Oraculo in *Clarissima doctrina ac prudentie Viri Baudii genium destillatum*, quando in *Epist. 83. Cent. 1. dicit: Paupertas est perpetua studiosorum contubernalis.*

II. Quia vero nullus fere est, qui magis sumptus ad studia, quam studiosus necesse habet; Quod etiam optime calluit Atticarum elegantiarum Promuscondus Lucianus quando scribit: *ἡ παιδεία δέεται πολλὰ τῶ χρόνῳ, πολλὰ τῶ πόνῳ, δαπανῶν δὲ σμικρῶν καὶ πολλῆς λαμπραῆς.* h. c. Eruditio indiget multo tempore, multo labore, multis sumptibus, & splendida fortuna; Hinc Principes beneficia quæ stipendia vocantur, constituerunt, ut iis conferentur, qui digni tam salutari remedio probati fuerint, ut videre est *Ex Ord. Provinc. Seren. Duc. Sax. Ernesti p. 1. c. 7. t. 1. ubi: Und wir selbst über das, von den Unsrigen Stipendia aus Christlicher und gnädiger Zuneigung, zu Beförderung des Studierens zu conferiren pflegen.* &c.

De Stipendiis.

III. Præprimis autem isti voluerunt, ut horum beneficiorum collatione gauderent pauperes & egeni Studiosi,

E 2

(nam

(nam deplorandum est, ait, Exercitatissimus Politicorum Comineus *lib. 2. comment.* cujusmodi sunt, qui beneficium petunt, nec enim omnes digni sunt, qui accipiunt, (quod luculenter patet *ex dicta Ord. cit. loc. his verbis:* Auch sollen denjenigen Stipendia so eigentlich für die ARMEN gewidmet, denen, welche so arm und dürfftig, daß sie sich von ihren eignen Patrimoniis nicht leichtlich unterhalten mögen, gegeben werden. *his annectit die Fürstl. Sächsishe Copurgische Stipend. Ordnung §. 3.* Darneben unsre Consistoriales ihren Pflichten und Gewissen nach mit allen Kleiß zu verhüten haben, daß nicht aus Gunst, Freundschaft und Gabe der Reichen und offermahls zum Studiren untaugliche Kinder den Armen vorgezogen werden. *item:* Als sollen die Stipendia zu foderst denen Landes Kindern so in unsern Landen geböhren und gezogen, gereicht werden.

IV. Sed jam prohdolor! contrarium experientia demonstrat, quot exempla, non inquam sexcenta, prostant? Ubi neq; miserabilibus neq; pauperibus neque ejusdem regionis incolis studiosis ne Obolus quidem ad studia tractanda detur, ideo jure Nobilissimi Dn. Dd. Michaelis Hügeli Præceptoris (olim) & Fautoris mei æstimatissimi verba, *quæ in Disputatione Inaugurali de Fide Polit. c. 7. in fine posuit mea facere possum, cum dicit:* *Ab scelus! atque utinam iterumque utinam, hodie ista exempla non exstent! sed exstant, inquam, prohdolor! publice privatimque. Pudet enumerare, nec opus est, heu quam experti sumus: latus esset campus hic differendi, & stylus & ingenium seruiat; verum consulto desisto, neque aliquem ledo. Et cum laudato Oweno in Epigr. 16. l. 1. rubrica, O tempora! O mores! qui sic:*

Scaliger annoſi correxit tempora mundi:

Quis jam, qui mores corrigit, alter erit?

Neque me piget Lanſii laudati Exemplum (*quod ex Seneca Belgico Lipsio in Mon. Pol. l. 2. c. ult. in sua mantissa p. m. 78. & 79. habet, in medium proferre quando refert: Leo Græcanicus*

cus Imperator, qui Eunucho cuidam pro militibus deblateranti respondit: Utinam, dicens, meis temporibus eveniat, stipendia militum in Doctores artium absumi? Qualem exclamationem artificiose immutavit: Utinam, inquit, utinam eveniat nostris! Sed ut mores sunt, non fiet, & nescio quo fato literæ cum honestate: & imperio exulatum abeunt in novum orbem. Ad hæc optime quadrant *Lyricorum post Horatium Principis Jacobi Balde verba, in Od. 16. l. 4. Lyric. sic sonantia:*

*O ista nostro sic quoque seculo
Floreret Arbor! -- --*

V. Aliud præterea genus est, quo pauperibus Studio-
sis in Academiis viventibus & bonarum artium ac partium
alumnis subsidium afferri solet, quod *Sapientissimum ac In-*
comparabile Principum Saxonie Serenissimorum Oraculum &
maximus Musarum Heros, Vitus Ludovicus à Seckendorff,
Mæcenas Patronus, ac Promotor meus post Deum Summus,
Quem nunquam sine Veneratione Reverentia ac Decumata Lau-
de Nomine, in seinen Deutschen Fürsten-Staat. p. 2. c. 14. num.
8. gravissime deducit, & hoc autem vocatur CONVICTO-
RIUM (vulgo die COMMUNITÄT) verba autem ejus sic so-
nant: Eine andere Gutherat geschieht auch der Studierenten Ju-
gend damit, daß auff Gymnasiis und Universitäten eine gewisse
Person, Oeconomus oder Speiser verordnet, welcher eine ziem-
liche Anzahl armer oder doch nicht sonderlich vermögender Schü-
ler und Studenten, um ein geringes Kost-Geld, an einen besons-
dern Ort mit einander speiset, welches man die Communität
nennet, darzu denn die Herrschafft oder auch andere ehrlliche Leu-
te einen Ausschuß jährlich thun, damit dieselben Speiser ohne
Schaden seyn. &c. qui plura de his materiis desiderat legere potest
Dispur. sapius cit. de Priv. Paup. item Dn. D. Müllern cit. Disp. c. 2.
th. 14.

De Convictorio.

VI. Neque silentii mantello ac peripetasmate est involvendum laudabile illud beneficium quo Scholastici, qui

De Scholasticorum beneficiis.

scholas triviales frequentant, gaudent: Nam illis nuce relinquentibus & ultra labia Iustralia progredientibus si apti sint, non solum, ut informationem instituire & alios docere possint, *Hospitia liberalia conferuntur, sed etiam ostiam cantando ex Choro Musico sumptus colligere ac sibi comparare possunt (quod Germanice vocatur: Aus der Cantorey Chor-Geld bekommen*, illis autem nucibus ludentibus, ac primoribus saltem labris eruditionis favum degustantibus, qui informationem exercere nec alios docere in potestate habent, si currendo hynum Germanicum cantent etiam vel *panes vel pecunia (quibusdam locis etiam Vestes a Magistratu annuatim, ut in Splendidissima, celeberrima ac mihi dulcissima Paterna Civitate Numburgo de qua Jure cum solertissimo ariano Subblandiore Virgilio l. 1. *Aeneid.* v. 535. canere possunt:*

Urbs antiqua potens, armis, atque ubere glebe.

in usu est) ex pietate ac liberalitate donantur, quos vocamus *Currentes germanice die Current-Schüler*. Et beneficia innumerabilia, quæ supersedeo recensere.

adi PARS IV,

DE

COECIS, MUTIS, SURDIS, FURIOSIS AC DENIQUE CAPTIVIS.

CAPUT I.

Jus earum personarum ex sacris & moralibus.

APH. I.

HActenus in multis Partibus & Capitibus Jura quædam Miserabilium crassa Minerva ac rudi Penicillo depinxi, nunc reliqua est magna copia earum perso-

personarum de quibus merito etiam ut certas partes & capita componam necessitas postulat. Quia autem mens mea nunquam fuit ingentem Sylvam papyri de earum juribus fructuere, constitui in hac ultima parte ne pagina turgescat EARUM COLLECTIM proponere & Asiaticum hunc tumorem Laconismi sale ficcare.

II. Volo igitur statim jus earum sacrum demonstrare, hoc autem *Dev. c. 27. v. 18.* demonstratur quando legimus: Maledictus qui errare facit cœcum in itinere &c. & *Prov. c. 31. v. 8. & 9.* Aperi os tuum muto, & causis omnium filiorum, qui pertranseunt: aperi os tuum, decerne quod justum & judica inopem & pauperem, & *Levit. cap. 19. v. 14.* Non maledices Surdo, nec coram cœco pones offendiculum. Et *Angelus terrestris cœlique simul civis Paulus Epist. ad Rom. c. 13. v. 3.* Mementote vincitorum, tanquam simul vincti & laborantium, tanquam & ipsi in corpore morantes.

De Jure ex
sacris.

III. Hoc etiam Ethnici Scriptores postularunt, nam ita scribit laudatissimus Cicero in *Orat. pro Q. Ligario.* Nulla de virtutibus plurimis, admirabilior ac gratior Misericordia: Homines enim ad DEOS nulla re propius accedunt, quam salutem hominibus dando. Nihil habet fortuna majus, quam ut possit: nec natura melius, quam ut velit servare. Et *Historicus rerum varitate elegantiaque incomparabilis Valerius Maximus lib. 5.* Nam & si egregium est hostem abjicere, non minus tam laudabile, infelicius scire misereri. Et *Naturissimus ille Ovidius Naso lib. 2. de Pont. eleg. 9.*

Ex Moralibus.

Regia (crede mihi) res est succurrere lapsis.

Et hoc idem est, quod *Satyrarum Phosphorus* Juvenalis *Satyra 8. habet*

-- -- *Miserere inopum Sociorum.*

atque laudatus *Saavedra Symb. cit. p. m. 292. & 3.* ait: Attamen vero quia principem in omnes beneficium esse oportet, Au-
roram

toram sibi proponat imitandam, quæ terram obeundo semper illi impertit aliquid, sed rore & flore, imo sola etiam amænitate eidem satisfacit: Ita ille de omnibus, ea tamen moderatione ut facultatem sibi non adimat dandi amplius, & contentos reddat singulos, quosdam quidem numerando re ipsa, alios verbis, spe & humanitate: Plus enim oculi dare solent quam manus. His omnibus τὴν ἀρεσκείαν pronunciat, & ad eorum salivam sapit sententia Viri grandiloquentiæ in Politicis summæ Thomæ Lansii in *Mant. p. m. 194.* quando ita fermocinatur: Quare si tibi, quisquis es divitum, si conscientiæ & animæ tuæ bene cupis; opes, quas habes in hoc seculo temporarias: divite aut relinque substantiam tuam indigentibus sanctis, relinque claudis, relinque cæcis, relinque ægrotantibus, relinque captivis: Sint facultates tuæ inopum vita. Si enim illi de tuo edent, tu saturaberis si illi de tuo biberint, tu sitis tuæ æstus ardoremque restingues: te illorum vestis vestiet, te illorum apricitas, delectabit, & porro. Neque necesse est, ut multa testimonia in medium proferam, quia universus propemodum Gentis Apollineæ Senatus consentit.

CAPUT II.

Jus omnium in Genere.

APH. I.

De Conven-
tione.

Nunc denique etiam ut promissis stem meis eorum Miserabilium Jura collectim ac συλλήθην recensere. *Quæritur igitur, an Cæcus, Mutus & Surdus consensum & conventiones celebrare possint? Affirmat.* Quamquam in hac re attendenda est facultas consentiendi, quæ ab usu rationis seu intellectus & voluntatis dependet. Cum igitur in cæcis iste rationis usus non deficiat, recte illi paciscuntur. *Arg. l. 9. ff. de Adopr.* Similiter Muti & Surdi conventiones possunt celebrare ubi non opus est sermone. *l. 4. §. 1. de Pactis.* modo mentem suam per

per signa vel literas exprimere possint, alias opus est curatore, §. 4. I. de Curat. l. 1. c. 23. Sed aliter est in furioso & mente capto, quia intellectus & voluntas deficit a Magistratu curator constituitur, qui negotia in hac re nomine ejus expedit. l. 5. 40. & 189. de R. I. Add. Magnif. Dn. Præses l. 3. c. 1. aph. 10. de Fure adrem & Oblig. in Genere. Et hoc est quod laudatissimus Hugo Grotius l. 1. de I. B. & P. c. 11. n. 5. de promissione vult. quando dicit:

Primum requiritur usus rationis ideo & furiosi & amentis atque infantis nulla est promissio

II. Queritur de furioso, An furiosus ac mente captus scansa incendii, puniendus sit quemadmodum alii incendiarii? Negatur, Nam hoc testatur Dn Carpozov. Pr. Crim. p. 3. q. 145. n. 21. ubi hoc refert præjudicium: Mens. Julii. 1631. Ist den 20. April. jüngsthin Aden Francens Scheune durch eine Feuers Brunnst verderbet, und es wird den Gefangenen T. F. der solch Feuer angelegt, Schuld gegeben, ob nun wohl durch vermittels Eydes abgehörte Zengen erwiesen und beygebracht worden, daß er sich darzu bekennet und an solcher Besüchtigung nicht unschuldig sey: dieweil aber dennoch aus seinen Reden, sonderlich aber aus des Herrn Medici Bericht so viel zu vernehmen, daß er nicht bey rechter Vernunft und Verstande gewesen, massen er denn vor dieses mahl an Ketten geleyet werden müssen, so mag er auch mit einiger Straffe nicht beleget werden V. R. W. Non solum autem de Poena incendii, sed etiam de omni delicto liberatus est, juxta regulam: Furiosus nec Reipub. ex delicto obligatur nec poena aliqua tenerur. Vid. Iohan. And. Fromman. Tract. de Iur. Sing. Fur. 10. p. m. 62. & 63.

De Incendio.

III. Huc etiam quæstio quadrat, An reges infantes, furiosi, ac captivi, in imperio verum jus ac ejus usum habeant? Affirmatur. Si curatorem habent, si autem nullum non. Sic Hugo Grotius in l. 1. de I. B. & P. c. 3. n. 63. Reges si infantes, furiosi ac captivi, jus quidem habent, sed non usum, nec enim

De Regibus
Furiis.

F

exer-

exercere imperium possunt, nisi his casibus curatores illis dentur. *ibid.*, *Klenck. pag. m. 18.*

De Surdi &
Muti Testa-
mento.

IV. Porro de testamenti factione earum personarum nonnulla sunt quoque addenda. Quamvis regulariter propter defectum corporis inhabilem natura prohibetur, mutis & surdis testamentum facere, *l. 10. §. 2. C. qui testam. fac. possunt.* tamen Justinianus si non a natura, sed ex morbo, bello, & casu quodammodo alio hoc malum contigerit, mutis qui scribere & surdo in loqui potest testamenti factionem concessit, *cit. l. add §. 2. l. 1. 2. f. 11. de Milit. Testament.* Magnif. Dn. Præses. *in Iurisp. l. 2. r. 15. apb. 6. de Test. Add. Eruditis. tract. de Cæcis, Mutis & Surdis Basilii Michalorii c. 27. & 32. per. tot. p. m. 60.*

De Tortura.

V. *Hic quæro, An iste qui Mutus & Surdus simul possit torqueri? Negatur;* quia non plenissimam rationem habet & neque sua sensa exprimere neque iudicis sensa expressè percipere potest. *Vid. Brunnem. de Iud. p. 2. Quæst. 2. num. 25. Franc. Fuffo de Torment. sub rubrica que persone torq. poss. num. 4. Gomes var. resol. in tit. de indit. c. 1. num. 69. & alii quos recenset cit. Autor. Michal. in tract. qui ex professo de hac quæstione tractat cap. 46. per tot. pag. m. 89.*

De Juramen-
to.

VI. *Iterum quæritur, An Mutus possit iuramentum præstare? Negat.* De hac quæstione Doctores magis dubitant & præcipue de Juramento ubi verba necessaria sunt, & quod principaliter dirigitur in DEUM, Form. *So wahr mir Gott helffe, und sein H. Wort.* Quod probat *Barr. in l. qui jurasse. ff. de Iur. Vir.* cum dicit: De Pupillo non capaci si non potest fari, non potest jurare. Quod autores ad mutum extenderunt teste *cit. Michalov. tr. qui de ea re tractat. c. 48. per tot. p. m. 92.*

De Cæci Testamento.

VII. *Sed quid de Testamento cæci dicendum? Respond.* Illi non nisi observatis certis solemnitatibus præscriptis testari possunt. *l. 8. C. qui test. facere poss. inter quæ præcipuum est, ut præter septem testes etiam Tabellionem, seu ejus loco octavam testem adhibeant. Add. Recess. Imp. de anno 1512. Dn. Magn. Præses. cit. loc. Carpz. p. 3. c. 6. d. 5. ubi dicit: Ob gleich*
N.N.

N. N. von 7. Zeugen ein Testament oder Codicill gemacht darauff sein Perschafft gedruckt und die Zeugen das selbe unterschrieben und besiegeln lassen, da er aber denn nach euren Bericht blind gewesen, so wäre solches sein Testament oder Codicill aus Mangelung der Solemnitäten (nemlich weil er nicht den 8. Zeugen darzu genommen) zu Rechte nicht kräftig, V. R. W. Si autem testis octavus adhibitus, Imperat. maxim. in Recept. ita:

Es ist auch nicht allein eines Blinden in sein Testament, sondern auch Codicillen und andern sein letzter Wille recht solcher Form zu halten, V. R. W. *Add. cit. tract. Bass. Michalor. cap. 5. & 6. per tot. p. m. 13.*

IX. *Nunc etiam queritur, An cæcus ad Gradum vel Dignitatem Doctoralem admittendus sit? Affirm.* De hac re late disputat *Vasq. contr. Illust. cap. 103. num. 17.* qui tandem concludit doctorari utique posse, & in quodam cæco sic observatum fuisse asserit; & movetur præcipue, quia cuilibet conceditur ad Magisterii honorem ascendere, si non reperitur prohibitum ut in *l. Magist. Cod. de Professoribus & Medicis lib. 10. l. Unic. Cod. de Professoribus qui in urbe.* etiam quia quilibet est admittendus si dignus est. Unde cum in jure non prohibitum reperitur cæcis doctorari posse, id ipsis non est denegandum. *Vid. si aliquis plura desiderat de hac materia sæpius Eruditiss. cit. tract. Bas. Michalorü de Cæcis, Mutis & Surdis c. 20. per tot. p. m. 43.*

De Gradu
Doctorali.

IX. Calcis loco hujus Disputationis, partis capitisque, de Captivis aliquid est addendum. Eorum autem redemptio multum habet favoris maxime apud Christianos quibus lex divina hoc misericordiæ genus peculiariter commendat, *Matth. c. 35. 36. & 39.* ideo pie ait Lactantius *lib. 6. Captivorum redemptio magnum atque præclarum justitiæ munus est.* Et ab Ambrosio Patre Laudatissimo: Captivos redimere, maxime ab hoste barbaro, præcipua & summa liberalitas vocatur. Imo Ecclesia ipsa in Litanis canit: *Alle Gefangene loß und ledig lassen.* Et Hugo Grotius;

De Captivis.

Ornamentum, inquit, Sacramentorum, redemptio Captivorum est in lib. 3. de J. B. & P. cap. 21. num. 23. Huc quadrat etiam *Sublimis illius Boëtiæ dictum Statii, in Thebai:*

Pulchrum est vitam donare petenti.

Et laud. Horatius lib. 1. Epist. 16. canit:

*Vendere cum possis captivum occidere noli,
Serviet utiliter, sine pascat durus, aetque.*

De Hodierna
Captivitate.

X. Quamquam apud nos Captivitas & Servitus sublata est, attamen captivi, fide data, tam diu, donec pretium redemptionis statutum, præstetur, ferrantur. vid. Hugonem Grotium cit. loc. & Inst. Grot. Klenckii ubi in lib. 2. c. 7. n. 10. & fere cum Grotio usque ad finem in omnibus capitibus eruditissima & lectu iucundissima tractantur, & laud. Guil. Grotium c. 7. §. 5. & seqq. p. m. 112. Dn. Magnif. Præsident l. 1. t. 3. aph. fin. de Jure pers. Dn. D. Rothen. cit. Colleg. Inst. Pract. addit. cit. Dn. D. Müllerum cit. Disp. c. 3. th. 8. & seqq.

De Captivo
Turca.

XI. Quia de Captivis differo, ultimam (jam antequam filum discursus mei abrumpo,) quaestionem annecto & quaero, *Quid sit Juri, si in bello Turco Turca a nostratibus capiatur? Resp.* Propter jus retorsionis captivus fit omnino servus. Magn. Dn. Præs. Ex. 3. th. 12. *Sed quid si Christianus fit? Respond.* liber fit, quia Christianus captivus si Mahumetanam Religionem assumit, etiam liber evadit. Excel. Dn. D. Roth. cit. loc. t. 5. de libertinis. Et hæc de captivis.

XII. Aliæ etiam ejusmodi plures Miserabiles Personæ reperiuntur, quas silentio premo, nam si omnes & earum jura ex professo enarrare, tractare & enucleare conarer, item quemadmodum tempore Tyberii inopia chartæ laborem.

Sed

* * *

Sed putabam omne me expedisse, attamen incidit mihi in mentem annosa illa
π α γ ω ρ ι α :

Superflua non nocent.

Ideo quia non nocent sed magis docent ac delectant quaedam pro more solito annexo

SUPERFLUA.

I. Titius aegrotus mortique vicinus condidit Testamentum, & in isto heredis loco constituit tres (quia faciunt collegium,) personas. Prima est Carnifex, Secunda Lictor; & Tertia *αγορην* seu Porculator; Sed in clausula testamenti, hanc conditionem annexit, quod horum Honestissimus heres exasse esse debeat; Quæritur igitur qualis sit heres? Respond. Prima.

F 3

II. Cor-

II. Corivalis si alterum Corrivalem apud Amasiam offendit & istum occidit, Pœna capitali ordinaria non est puniendus.

III. Virgo Vi stuprum passa, signum virginitatis nempe Sertum, jure portare potest.

IV. Fugiens qui impegit Sempronio alapam, ad honorem recuperandam, a Sempronio haud est occidendus.

V. Propter halitus foetorem & fluxum Urinæ perpetuum divortium non procedit.

VI. Dolus in Judæum non est exercendus.

VII. Manticularii & Laverniones in Nundinis celebribus nunquam sunt tolerandi.

PARA-

PARALEGOMENA.

ECce B. L. ecce, inquam, & lege, hæc sunt, quæ de Jure Miserabilium pro ætatis imbecillitate & ingenioli mei tenuitate ex probatissimis juris nostri Antistibus ac aliis Autoribus, quorum ego fere plures inspexi, colligere ac enucleare volui; Uberiorem quidem & accuratiorem hæc materia demonstrationem desideraret, sed quemadmodum in magna Sylva boni venatoris est, feras indaganter quam plurimas capere, nec unquam culpæ fuit, non omnes cepisse: Sic etiam nemo Spero vitio mihi vertet, si in tanta Jurium Miserabilium Sylva nonnulla transilierim. Ideo antiquum illud distichon meum facio & exclamo:

*Quæ potui feci, sed si quis plura requirat,
Consulat ingenio, qui meliore valet.*

Hoc unicum reliquum est, quod vehementissime rogo, si in hac mea Disputatione ad errorum scopulos per ingenii mortalis exigu-

Lanf. in
Orat. pro
Hispan. p.
m. 456.

guitatem impegi, (impegi enim,) nam imo nemo nostrum non errat, homines sumus non Dii ait *Petron. Arbiter in Satyr. c. 42. p. m. 169.* & in proverbio dicitur: Errare humanum, ut æqui bonique confulas & corrigas. His claudo & plura non addo ne prolixitate nimia peccem, quam vale, vale igitur B. L. & vive diu felix, atque fave.

*Tuo favore desideranti ad omnia officia
paratissimo ac subjectissimo quem*

Nomine nosti.

Jena, Diss., 1680 N-2

ULB Halle

3

005 360 684

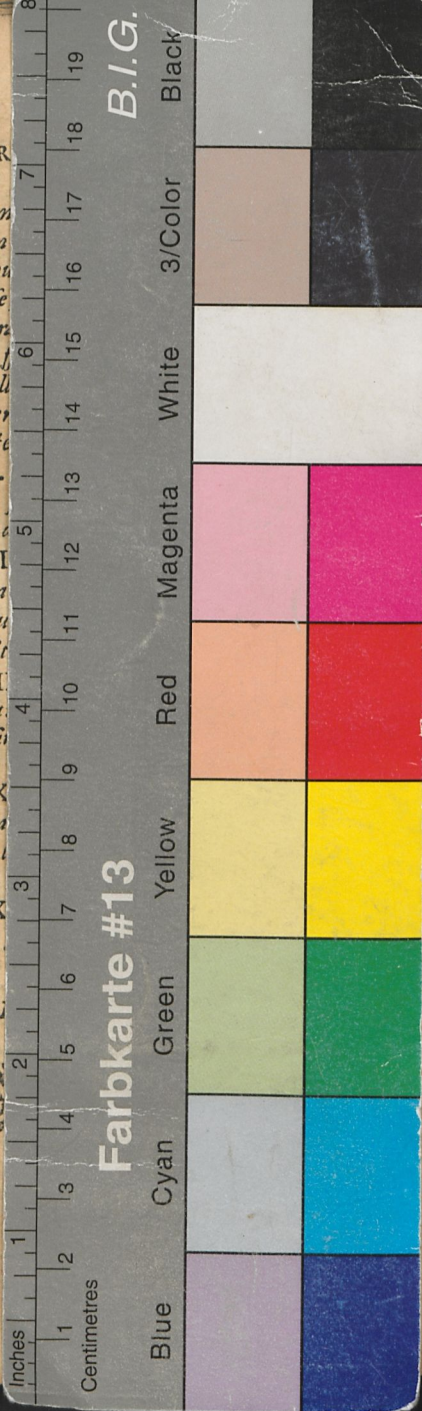

TA → OC

WDA

GEORGII ADAMI STRVVII,
IVRIS - CONSVLTI,
*Sereniff. Duc. Sax. Consiliarii olim Intimi, Ord. Iurid. Praesidis Ordinar. Curiae-
que Provinc. vt & Scabinatus Assessoris Primicerii,*
TRACTATIO IVRIDICA
DE
IVRE MISERABILIVM,

Von
Rechte der Armseligen und Noth-Bedrängten
Personen,

IN ACADEMIA SALANA 1680
ANTE XLIV. ANNOS
PVBLICE HABITA ET DEFENSA
A VIRO CONSVLTISSIMO
IOANNE GEORGIO ALBINO,
NVMBVRG.
IAM VERO
OB PRAESTANTIAM ET MVLTORVM DESIDERIVM
DENVO RECUSA.

HALAE MAGDEB.
APVD IO. CHRISTIANVM HENDELIVM,
MDCCXXIV.

(6.)